CRIZA LĂUNTRICĂ

Răzvan CODRESCU

Mai toată lumea admite astăzi că omenirea traversează o criză aproape generală. "Criza" a devenit un fel de topos sau un loc comun al discursului contemporan. Ai impresia că, în absența ei, politicienii sau oamenii de cultură s-ar simți cu totul încurcați. Atât de bine ne-am obișnuit cu ideea de criză încât, dacă fenomenul n-ar mai exista, cred că ne-am strădui să-l inventăm!

Oricât ar părea de paradoxal, e oarecum mai comod să trăiești în vremuri de criză: individul pare mai puțin responsabil ("Criza e de vină!") și se poate instala într-un negativism perpetuu (epocile de criză sunt epoci prin excelență criticiste; de altfel, cuvintele "criză" și "critică" au același etimon grecesc: krinein, "a judeca"). În absența crizei, exigențele ar fi mult mai mari pe toate planurile, iar insul ar trebui să se definească prin pozitivitate constructivă. Lumea noastră este o lume de "critici", iar nu una de "creatori"; nici nu-ți mai poți da seama dacă această sterilitate gălăgioasă constituie cauza sau efectul crizei despre care vorbim...

"Criza" este, de altfel, o noțiune greu de definit. S-ar putea vorbi chiar de o criză permanentă a omenirii "căzute în istorie", după expresia lui Emil Cioran. Istoria pare însăși o criză a Creației, ce se îndreaptă, cu succesive convulsiuni, spre marea Judecată (krisis) de apoi. Pe de altă parte, fiecare epocă, de când lumea, s-a simțit oarecum "în criză" prin raportare la epocile anterioare; prezentul a avut întotdeauna un fel de "sentiment epigonic", trecutul închizând în sine "vârsta de aur" sau "paradisul pierdut". În fine, ca să venim la criza pe care o invocăm astăzi în mod curent, ea nu pare să fie decât ultima fază a ceea ce am putea numi "criza modernității", avându-și rădăcinile spirituale în umanismul prost al Renașterii, iar rădăcinile politice în Iluminismul francmasonic. Topos-ul crizei a obsedat secolul al XX-lea încă de la începuturile lui (Spengler, Berdiaev, Guenon etc.), iar noi îl încheiem în aceeași notă - poate mai puțin tragică în expresie, dar mult mai tragică în fond. Ținând seama de toate acestea, s-ar putea spune că nu existența sau inexistența stării de criză deosebește o epocă de alta, ci gradele acestei stări, cu elementele concrete în care se exprimă.

Criza actuală este cu atât mai profundă și mai primejdioasă cu cât pare să se fi banalizat în conștiința noastră curentă. Vorbim despre criză, dar nu mai avem adevăratul sentiment al gravității situației. Iar adesea îi ignorăm cauzele adânci și bâjbâim năuci pe la superficiile ei. Fără a ne da seama, crezând că ne luptăm cu criza, nu facem decât să o hrănim, asemenea bolnavului care, necunoscându-și natura bolii și tratând-o anapoda, este păscut de moarte.

Lumea de astăzi nu pare să conștientizeze cu adevărat decât aspectele derivate și exterioare ale crizei în care băltește. Se vorbește mult prea des de "criză politică", de "criză economică", de "criză socială", dar mult prea rar de "criză spirituală" sau de "criză morală". Cel mult se invocă o vagă "criză culturală"; iar cultura, așa cum este înțeleasă astăzi, ne apare ea însăși despiritualizată și dezeticizată; rezolvarea "crizei culturii" nu ne-ar face, în aceste condiții, mai consistenți decât suntem. Cultura modernă, devenită surogat al spiritualității autentice, poate fi, în perversiunea ei autonomă, chiar mai dăunătoare omului decât "starea de natură".

Adevărata criză de fond este cea moral-spirituală: nu cea a înfăptuirilor omului, ci cea a omului însuși. Purtăm un viciu esențial în cele mai dinlăuntru ale noastre; din acest miez bolnav se dezvoltă, ca o cangrenă, tot răul care ne înconjoară. Zadarnic ne luptăm cu lumea; ar fi vremea "armaghedonului" lăuntric, al înfruntării decisive cu sine sau cu "îngerul" lui Dumnezeu, în sensul pildei lui Iacov. Problema noastră nu mai este astăzi aceea de a fi într-un fel sau altul, ci aceea de a fi sau a nu fi pur și simplu. Nu plăcerea, cunoașterea sau creația, ci MÂNTUIREA, al cărui centru este Dumnezeu, cu "chipul" și "asemănarea" lui în făptura omenească.

Criza modernă este totuna cu dez-dumnezeirea lumii; ieșirea din criză nu poate să însemneze, în consecință, decât opțiunea moral-spirituală pentru începutul unei noi în-dumnezeiri. "Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă"... Să nu uităm însă că "împărăția lui Dumnezeu" începe înlăuntrul nostru (Luca 17,21)!

Până ce nu ne vom pătrunde de toate acestea, nu doar cu mintea, ci și cu inima noastră, zarva de cuvinte în jurul "crizei" va rămâne și ridicolă și inutilă.

Este ceea ce înțelesese Corneliu Codreanu încă de când a purces la întemeierea Legiunii Arhanghelul Mihail și ceea ce ne-a transmis el - "cu limbă de moarte" - prin jurnalul testamentar de la Jilava. Și este ceea ce noi astăzi părem a nu mai înțelege (sau a înțelege numai cu mintea), furați de "regulile jocului" acestui veac și de irelevanța unor crize "epidermice"...